jen til det gode at sætte ind som Talent".

Det er en Sejr, som mange sunde kunde misunde den syge; og alene for at forstaa den dybe Resignation, der paa Bogens sidste Blade finder saa smukt et Udtryk, burde man følge hende gennem den lange Lidelseshistorie.

I sig selv har dog ogsaa denne ærlige og stilfærdig fortalte Sygehistorie megen Interesse. Og det ikke alene for Læger og Psykologer. Enhver af os har sine Huller, Rifter, uharmoniske Punkter i Bevidstheden; hos den syge viser de sig blot i forstørret Maalestok og ubehersket af Vilje og Fornuft. Hvem kender saaledes ikke den underlige Lyst til at eksperimentere netop med det, der er forbudt, som vil forarge, er paa Tvers af hvad man ved er korrekt. „Blot jeg vender mig om paa Gulvet, mærker jeg, at de venter sig en eller anden Slags Slethed af mig, og mine Tanker maa paa den Maade kredse om, hvad deres Mistænksomhed mon har udfundet lader sig gøre." Hvor mangen Intelligens kan ikke ligesom den syges nyde det at følge en Tankerække strængt logisk ud i dens yderste Konsekvenser uden at tage det saa nøje med, om Forudsætningerne ogsaa stemmer med Virkeligheden, og Slutningen derved bliver grundfalsk! Hvor ofte danner vi ikke vor Dom om andre Mennesker paa lignende Maade som hun, der et Steds siger om en anden Patient: „Frk. K. har nok gode Kundskaber, men hun forstaar ikke at faa dem anbragt i Livet. Da jeg sagde til hende i Aften, at vi maatte slaa Marie ihjel, blev hun forlegen. . . . Hun er egentlig dum, Frk. K."!

Træffende skildres den forbavsende Evne, sindsyge har til at simulere, at dække over deres virkelige Sindstilstand. „Hver Dag forstaar jeg, at min Vilje maa arbejde det Billede frem, disse Mennesker venter paa for at kalde mig rask". Hun taler ogsaa mange gode og kloge Ord; man er nær ved at tro, at hun har Ret, at det virkelig er en Fejltagelse, at hun befinder sig paa dette Sted, indtil der røres ved et af hendes ømme Punkter, at hun f. Eks. ikke kan faa sin Vilje i et eller andet. Da ser hun pludselig alt i et helt andet Lys; da er alle paa Hospitalet hendes Fjender, er ikke Mennesker, kun „Funktionærsjæle"; selv om Professoren, der „burde være bedre end de andre", kan hun kun sige, at hun „har taget fejl af Manden, han er overfladisk, letlokket som de andre, de Tusinde andre." Men lidt af dette: at anlægge en ny Synsvinkel, naar det gælder ens egen Person, har vi vist næsten alle.

De Mennesker er vel heller ikke mange, som kan gaa igennem Livet uden at føle noget af det samme, der aftvinger den syge saa mange Smertensudbrud. Hun søger forgæves efter en Verden, som hun ikke er nødt til at „misbillige". Hun er, mener hun, ikke kommen til Verden for at rette sig efter Verden, men for at rette paa Verden „eller indgive sin Dimission." Hun er født til at føre an, kun er desværre hendes Tropper ufødte, og hendes Handlekraft bliver til Afmagt, hendes Omgivelsers Modstand bliver til Haan, hun føler sig uens med alle de raske Mennesker, der forliges saa godt med Verden, som den er.

„Det er ikke med dem som med Patienterne, der trænger til Sympati. Selv om jeg ikke er paa min Plads her i de sindssyges Samfund, saa kan jeg dog føle mig deres Verden en Streg mere nær end den, hvor de sunde og selvkære Mennesker færdes." Ret vittigt siges det om en af de andre syge: „Der siges, hun har Højhedsvanvid, men hun mangler kun Raad til at have Nykker, saa vilde Alverden finde hende normal".

„De sindssyges Samfund" forekommer hende til Tider lige saa berettiget som de sundes. Forskellen er vel ogsaa væsentlig den, at alt det, der ellers holdes nede som vage Drømme, flygtige Tanker og dødfødte Fordringer og Ønsker, derinde breder sig, som Ugræs kan brede sig paa Bekostning af de sunde, nærende Brødplanter.

Ejendommelig for den syge er de hurtige Stemningsovergange. Dette finder vi ogsaa hos Børnene, men hos den voksne er de jo saa meget vanskeligere at følge og forstaa. Naar derfor Hannah Joël umiddelbart efter sine voldsomme Forsøg paa at gøre sig selv eller andre Fortræd viser en blød og forsonlig Stemning, tror hendes Plejersker, at det er Forestillelse og saarer hende derved dybt. Hun har — ogsaa som Børnene — et fint Instinkt for hvem der i Virkeligheden vil hende vel. Tvers igennem hendes bitre og oprørske Ord faar man da alligevel et sympatetisk Indtryk af hendes Omgivelser, Plejersker og Læger. Overlæge „Stenhjerte" skildres som den overlegne Personlighed, den kloge og kærlige Mand, han var. Kun om en enkelt Læge dømmer den syge, at „han maa have taget fejl af sit Sted" ligesom hun selv, og hun finder det hæsligt, at han vil leve af de syge, da det dog er tydeligt, at han ikke har Hjerte for dem.

Forf. har forstaaet med megen Kunst at holde Tonen helt igennem, saaledes at det bestandig er den syge, der taler. Alligevel rammer hendes Spot dog ret sikkert og skarpt adskillige af de mindre heldige Sider ved Hospitalslivet, Kommunehospitalet med de mange Lyde; de hundrede Fodtrin paa Gangene, den megen Hvisken og Tisken i Krogene, Portens „Dommedagsdrønen", den obligate Kandidat og hans altfor let og hurtig dannede Sygdomsbilleder; alt dette kender ogsaa andre af sørgelig Erfaring. Den Anklage, hun rejser mod den medicinske Behandling paa St. Hans Hospital, er vist heller ikke blot et Foster af en syg Hjerne. Under et tidligere Ophold har man kureret hende med Opium. „Jeg bildte mig ind, at jeg kom saa rask herfra, men senere har jeg jo lært, at de blot fik listet en Gift i mig, som tager Sundheden bort". Nu er det Kloral, man vil berolige hende med, men som hun selv mener, vil myrde hende aandeligt og legemligt, og som hun dog efter at være kommen bort fra Hospitalet saa daarlig kan undvære. Den Kamp, der da maa kæmpes, er mindre udførlig beskrevet. Nok dog til at vise, hvilke store og værdifulde Kræfter, der her lægges Beslag paa.

Vi har før hørt fremragende Forfattere fortælle om Tider i deres Liv, da deres Aand har været paa Afveje. Men aldrig har vi i vor egen Literatur — og heller ikke i noget andet Lands — set en saa gennemført og troværdig Skildring af Rejsen gennem „det mørke Fastland". Vore Læseres Interesse vil ikke formindskes, naar vi gør dem opmærksom paa, at ikke blot Forfatterens Forbogstaver H. J. men ogsaa hendes indholdsmættende Sprog og evigt borende Tanke viser hen til en af vort Blads højtskattede Medarbejdere.

Kirstine Frederiksen.

Ellen Key: Tankebilleder.

Oversat af *Zelma Petersen.*
Gyldendalske Boghandels Forlag.

Det er de omstridte „Tankebilleder" af *Ellen Key*, som nu er bleven omplantet paa Dansk, og for hvem, der ønsker at faa nærmere Rede paa, hvad det er for Tanker, som moderne Hjerner nu er optagne af, er Bogen at anbefale.

Hun skriver godt for sig, den svenske Forfatterinde, og naar hun ikke brugte saa forbistret mange fremmede Ord, vilde hun være en Del lettere at læse. Men almindelige jævne Læsere kan nok have nødig at have Fremmed-Ordbogen liggende ved Siden.

Dog, denne Skavank at foragte sit Modersmaal eller i hvert Fald ikke agte det værdigt nok til at være Budbringer for det, der skal skrives eller siges, er jo gammelkendt Skade hos os, saa det nytter vel ikke at klage over Svenskerne. Oversættelsen fra Svensk til Dansk er ellers besørget saaledes, at man slet ikke mærker Svensken — hvad for øvrigt bedre kunde forsvares, om der var fulgt nogle svenske Ord og Vendinger med.

Noget aldeles splinternyt er det just ikke, det, Ellen Key fører frem i sine „Tankebilleder".

Gennem vor hjemlige moderne Foregangsmand, Georg Brandes, har vi tidligere faaet noget lignende at vide. Det er den tyske Videnskabsmand *Nietzsches* Tanker, som Ellen Key retter an i ny Tillavning.

Først er der den Opdagelse af „Overmennesket", som vi nok husker, Holger Drachmann var saa henrykt over for nogle Aar siden. Efter denne Betragtning er det Menneskeslægtens Bestemmelse at skaffe nogle faa Pragteksemplarer frem, hele det øvrige Skravl er kun til for disse enkeltes Skyld. Her i Danmark havde vi som bekendt kun drevet det til, at vi havde faaet opflasket et halvt Hundrede Stykker af den Slags. Men takket være disse halvtreds, paa deres trofaste, brede Skuldre hvilede hele Landet. —

Det er altsaa denne Overmenneskelære, som den svenske Forfatterinde sætter ny Humle paa og giver et Opkog sammen med flere andre krydrende Urter.

Den kraftigste af disse Urter er Læren om „*Skønheden og den sunde Egoisme*" som Bærer af Kulturen og Menneskelivet.

Kristendommen har været god nok i sin Tid og gjort en udmærket Gerning blandt Fortidens raa, ukultiverede Masser, idet den lærte dem Selvfornægtelse og Hensyntagen til andre Mennesker, men nu om Dage duer den ikke mere, thi, som Forfatterinden skriver:

„Den taalmodig baarne Lidelse gør — paa uædle Personer — kun Indtryk, naar de tror, at den, der lider, ejer Magt til at hævne sig, om han vil, — en Erfaring, som Jesu egen Historie lige som alle Historier om Magtmisbrug til Overflod bekræfter.

Og det samme gælder om alle Jesu Udsagn: at vi frit maa bruge eller ikke bruge dem, dersom vi vil uddanne vor Personlighed til fuld Harmoni og Energi. For Jesus — og Jesus-lignende Naturer — er det at „miste sit Liv" at „vinde det". Men for andre Naturer — til Eksempel Kunstnernaturer, Herskernaturer — er dette ikke Vejen til Personlighed; for dem gaar Vejen modsat Jesu Vej. Og derfor er det Vold mod Menneskenaturen at opstille Jesus som Idealet. Det, der gjorde Jesus til en Personlighed, bliver, dersom en anden — mod sin Natur — vil tvinge sig dertil, ødelæggende for Personligheden."

— — —

„Derfor staar den kristne Livsanskuelse nu — efter at den har fuldbragt sin store Kulturopgave, at udvikle Altruismen*) — som en Hindring for den Enheds-Anskuelse, af hvilken Menneskehedens Lykke tilsidst skal spire frem."

Et andet Sted hedder det:

„Saaledes har Jesus gjort Idealet til Religion, men ikke Kristendommen — for alle Tider — til Idealet af Religioner. Og nu at overvinde Kristendommen det er, i dybere Forstand, at følge Kristus."

At finde den „dybere Forstand" i dette, vil maaske nok knibe for almindelige Mennesker, selv om det for „Overmennesker" er som Fod i Hose.

Men lad os se videre paa Forfatterindens „Tankebilleder":

„Teorien om Idealmennesket har haft historisk Opgave som en Forberedelse til Monismen. *)

Men denne nye Tro, „Monismen", af hvilken Menneskehedens Lykke tilsidst skal spire frem, udelukker Begrebet Synd i kristelig Forstand, lige som den ogsaa udelukker Trangen til Frelse saa vel som til en Guds eller et Idealmenneskes Aabenbarelse for at indføre denne Frelse."

At Forfatterinden er kommen til denne Anskuelse af Kristendommens Udtjenthed og Uskikkethed til at gøre Menneskelivet lykkeligt, det, siger hun, er sket ved at betragte de Udslag, Nutidens Kristendom giver sig.

„I vore Dage frygter mange kristne intet højere end den umiddelbare Efterfølgelse af Jesus. De fremhæver f. Eks., at Kristendommen intet har at gøre med Socialismen eller Fredssagen. At Kristendommens Opgave ikke er at fremme en bestemt Tidsbevægelse, men at skabe Mennesker for Evigheden. Og Nutidens Kristendom gaar i den Grad varsomt til Værks hermed, at den sjeldn krummer et Haar paa det Verdens Barn, den omvender til et Guds Barn. Nutidens aandelige Førere gør ikke Forsøg paa som Jesus at forvandle Stene til Brød; men de vilde sikkert forbavse Mesteren ved deres Færdighed i at forvandle Brød til Stene!"

Desværre maa vi sige som Manden, da han blev kaldt Tyv; „Der er noget i det."

Forfatterinden slutter sine Betragtninger over Religionen med følgende:

„Vi staar nu over for den store Selvstændighedserklæring, at Menneskenaturen i sine egne Dyb og sine egne Love har Mulighed for en stedse højere ethisk Harmoni og Udvikling. Læren om Idealmennesket Kristus som den eneste levende og livgivende Norm for Sædeligheden staar i Vejen for denne Selvstændighedserklæring. Og har vi indset dette, er det vor Pligt fromt og frimodigt at udtale det."

Naar et Menneske saa har frigjort sig for „Idealmennesket Kristus", da kan det først ret udfolde sine mange herlige Egenskaber, som det fra Naturens Haand er udstyret med.

„Den helt frigjorte Personlighed," siger Forfatterinden, „begaar ingen saadanne Synder som at være Slave af sin Drift eller af Sæd og Skik, og næppe heller andre Synder! Han kan give alle sit Væsens Kræfter og Magter fuld og fri Raadighed, fordi han har dem i sin Haand og kan styre dem ved den ringeste Bevægelse — som den øvede Sømand sit Fartøj, den sikre Rytter sin Ganger. Han føler den Nydelse, det er at kunne tillade sig at gaa saa vidt, han vil, og dog aldrig gaa for vidt. Jorden ejer ingen ædlere Rus end denne, den helt frigjorte Personligheds stolte, magtudstraalende, selvherlige Lykke. Hos et saadant Menneske kan man ikke opdage Fejl, kun Grænser. Men inden for Grænserne for sine egne Muligheder er Personlighedens Materiale udviklet til Fuldkommenhed".

Her ved denne „Personlighedens Fuldkommenhed" er det bedst at stanse. Desværre indrømmer Ellen Key, at det vil tage lang Tid, inden Menneskeslægten kommer saa vidt i „den ædle Rus". Det første Tusind Aar eller to bliver det rimeligvis ikke.

Foreløbig maa vi altsaa slaa os til Ro og være glade ved at se paa de faa Overmennesker, vi har, selv om de just ikke er helt fri for Fejl, men endnu kan have noget tilbage med — frigjort for Kristendommen — at faa „Personlighedens Materiale udviklet til Fuldkommenhed."

Johannes Vedel.

*) Den ubetingede Hengivelse og Opofrelse for Menneskehedens Vel.

*) Enhedslæren.

Vi har modtaget følgende:

Højstærede Fru Redaktør!

Tak for Deres Tilbud om Plads for Artikler om Ellen Keys „Lære". Mener De dermed hendes „Livsanskuelse og Forfattervirksomhed" — som er det eneste, jeg i min Protest har talt om —, vilde det være mig en kær Pligt at skrive noget derom, hvis det var mig muligt at skaffe Tid og Lejlighed dertil. I saa Fald havde jeg imidlertid straks skrevet et Par Artikler og ikke indskrænket mig til en kort og ufyldestgørende Protest. Skulde jeg indenfor en rimelig Tid blive i Stand til at skrive om Ellen Key, skal jeg tillade mig at henvende mig til Deres ærede Blad.

Deres for Optagelsen forbundne

Elisabeth Grundtvig.

Andræs Mindelegat.

Af „*Geheimekonferensraadinde Andræs Mindelegat til Fremme af Kvinders økonomiske Selvstændighed*", der er undergivet *Dansk Kvindesamfunds Fællesstyrelse,* uddeles Renterne (henved 700 Kr.) i en eller flere Portioner den 5te April 1901 og kan ifølge Fundatsen søges af danske Kvinder, der „kunne henregnes til den saa-